

SINTEZA CONSULTĂRII PUBLICE

PRIVIND

OPȚIUNILE DE EDUCAȚIE ȘI FORMARE PROFESIONALĂ ALE ABSOLVENȚILOR DE CLASA A VIII-A

21 IUNIE 2016

Raportul

consultării partenerilor sociali privind documentul de politică publică „Opțiunile de educație și formare profesională a absolvenților de clasa a VIII-a”

- Sinteza rezultatelor consultărilor -

Consultarea partenerilor sociali privind documentul de politică publică „Opțiunile de educație și formare profesională a absolvenților de clasa a VIII-a” s-a desfășurat în perioada 19 mai - 16 iunie 2016, la nivel regional și național, prin mai multe modalități de consultare a tuturor factorilor interesați:

- Consultare prin întâlniri regionale;
- Consultare on-line;
- Transmiterea unor documente de poziție de către o serie de parteneri ai educației și formării profesionale.

Prin toate cele trei modalități de consultare și-au exprimat opiniile și sugestiile cu privire la documentul de politică publică supus consultării un număr de 1345 persoane, reprezentând o paletă foarte diversă de factori interesați: agenți economici, camere de comerț, sindicate, autorități locale, agenții județene de ocupare a forței de muncă, alte instituții deconcentrate, agenții de dezvoltare regională, unități de învățământ, inspectorate școlare, ONG, alți reprezentanți ai societății civile.

1. Informații privind participarea la consultare

În cadrul întâlnirilor regionale au fost organizate dezbateri și au fost completate chestionare care au urmărit furnizarea de către participanți a opiniilor și sugestiilor pentru implementarea cu succes a programelor de formare în sistem profesional –dual în România.

1.1. Consultări regionale

Numărul de întâlniri regionale: 11

Locațiile și datele întâlnirilor:

- Timișoara – 2 iunie, 2016
- Brăila – 2 iunie, 2016
- Constanța – 7 iunie, 2016
- Pitești – 7 iunie, 2016
- Piatra Neamț – 8 iunie, 2016
- Cluj-Napoca – 8 iunie, 2016
- Deva – 8 iunie, 2016
- Brașov – 9 iunie, 2016
- Craiova – 9 iunie, 2016
- Reșița – 9 iunie, 2016
- Sibiu – 10 iunie, 2016

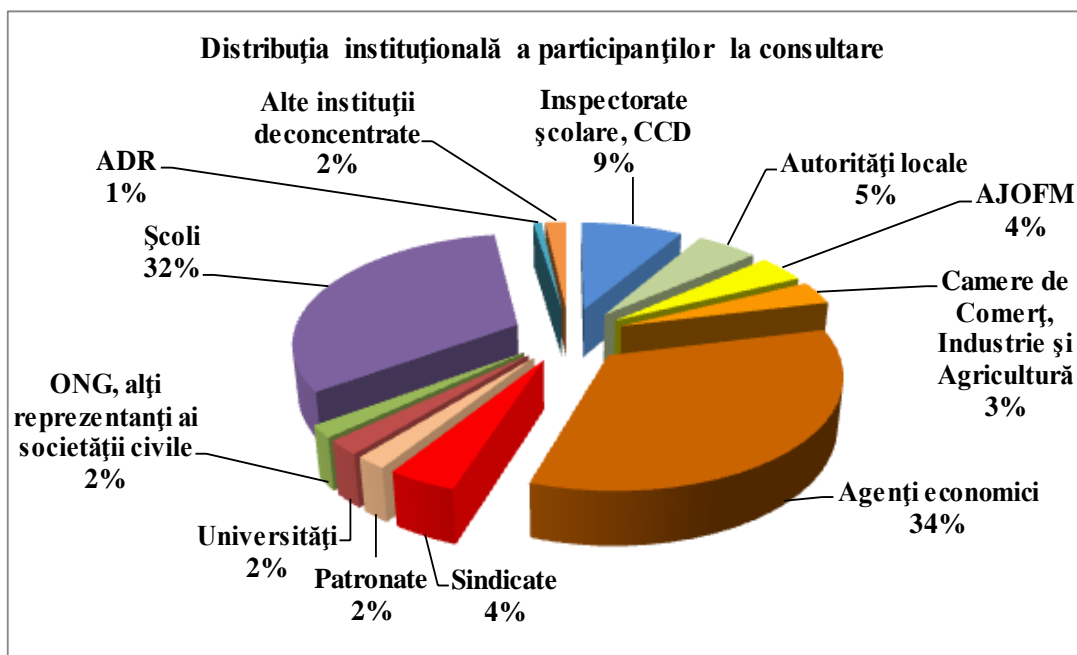
Numărul total de participanți la întâlnirile regionale de consultare : 846
Structura instituțională a participării la întâlnirile de consultare

Tabelul 1. Structura instituțională a participanților la întâlnirile de consultare

Categoria instituțională	Nr. de participanți	Nr. de chestionare completate
Total, din care:	846	918
Inspectorate școlare, CCD	73	64
Autorități locale	44	38
AJOFM	34	34
Camere de Comerț, Industrie și Agricultură	29	26
Agenți economici	286	375
Sindicate	35	31
Patronate	16	11
Universități	18	14
ONG, alți reprezentanți ai societății civile	15	14
Școli	275	294
ADR	6	5
Alte instituții deconcentrate	15	12

Notă: Un număr de 72 de chestionare au fost transmise de către persoane care nu au putut participa la întâlnirile regionale

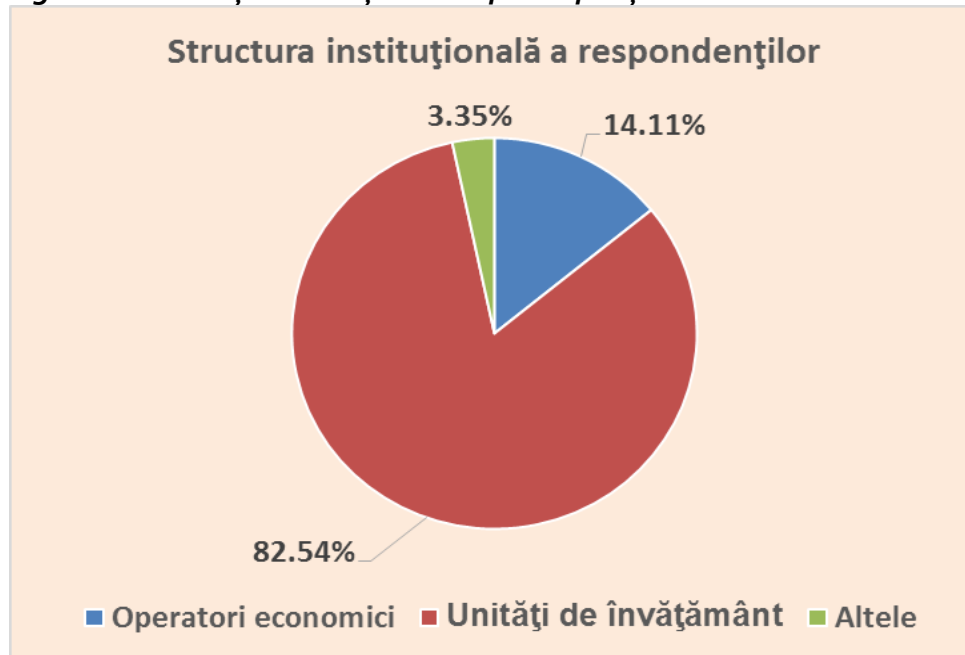
Figura 1 Distribuția instituțională a participanților la consultări

1.2. Consultări on line

În cadrul consultării on-line au fost primite 418 chestionare completate. Structura instituțională a respondenților este : 59 de operatori economici (14,11%) , 345 de unități de învățământ (82,54%) și 14 din alte categorii instituționale(3,35%)i .

Figura 2 Distribuția instituțională a participanților la consultările on line

2. Sinteza concluziilor consultărilor regionale

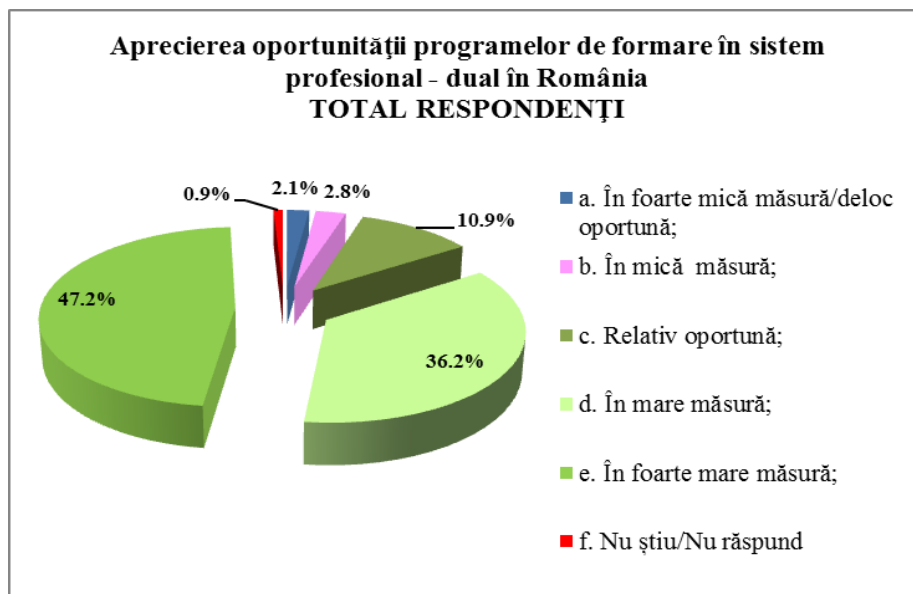
Sinteza concluziilor consultărilor întâlnirilor regionale și a consultărilor on-line este prezentată în continuare; aceste concluzii sunt grupate pe următoarele teme principale:

- 2.1. Acces și rute de continuare a studiilor/trasee profesionale pentru absolvenții de clasa a VIII-a; oferta de formare în sistem profesional-dual.
- 2.2. Guvernanța - responsabilități instituționale pentru inițierea și organizarea programelor de formare în sistem profesional-dual.
- 2.3. Asigurarea calității formării profesionale la nivelul operatorului economic; certificarea calificării
- 2.4. Finanțarea programelor de formare în sistem profesional-dual - partajarea costurilor de formare profesională și facilități pentru elevi și operatori economici

2.1. Acces și rute de continuare a studiilor/trasee profesionale pentru absolvenții de clasa a VIII-a; oferta de formare în sistem profesional-dual.

Distribuția răspunsurilor furnizate de respondenți arată că peste 83 % dintre aceștia apreciază în mare și foarte mare măsură că sunt oportune programele de formare în sistem profesional - dual în România, 10,9 % dintre respondenți apreciază ca relativ oportune programele de formare în sistem profesional - dual în România, iar 4,9 % apreciază că aceste programe sunt în mică, foarte mică măsură sau deloc oportune în România.

Fig. 3. Aprecierea oportunității programelor de formare în sistem profesional- dual în România

Se remarcă faptul că toate categoriile instituționale apreciază în mare și foarte mare măsură oportunitatea programelor de formare în sistem profesional - dual în România. Se apreciază că aceste programe vor aduce următoarele **avantaje**:

- pentru elevi:

- învățarea în condiții reale de muncă;
- învățarea din interacțiunea cu angajați mai experimentați;
- posibilitatea de a câștiga un salariu/ burse/ subvenții;
- descoperirea/explorarea intereselor, pasiunilor, abilităților pentru profesie;
- familiarizarea cu specificul domeniului profesional/cultura companiei;
- familiarizarea cu oportunitățile de carieră în domeniul de pregătire profesională.

- pentru angajatori:

- acoperirea nevoilor pe termen scurt și mediu de forță de muncă calificată;
- recrutarea absolvenților care și-au dovedit competențele pe perioada pregătirii și care satisfac cerințele locului de muncă;
- promovarea specificului și a culturii organizaționale la nivel local/regional;
- dezvoltarea competențelor de formare a propriilor angajați;
- obținerea de facilități fiscale;
- câștigarea recunoașterii locale/regionale/naționale.

Concluzii desprinse din centralizarea răspunsurilor la chestionare, la itemii cu răspuns închis

Specializarea timpurie în detrimentul unei culturi generale/competențe mai largi în domeniu nu este percepută de către respondenți ca un risc înalt al formării în sistem profesional – dual având în vedere că doar 46,9 % dintre respondenți apreciază în mare și foarte mare măsură că există un risc al specializării timpurii în detrimentul unei culturi generale mai largi în domeniu. În schimb, agenții economici apreciază în mai mare măsură ca important și foarte important acest risc (50% dintre răspunsuri), ceea ce poate semnifica o mai bună conștientizare din partea acestora cu privire la importanța competențelor cheie.

Specializarea îngustă determinată de pregătirea practică în contextul locului de muncă alocat de angajator nu este percepută nici ea de către ansamblul respondenților ca un risc major al formării în sistem profesional, doar 46 % din totalul respondenților și 44% dintre agenții economici apreciază ca important și foarte important riscul specializării înguste. Nici opiniile instituțiilor de învățământ nu sunt mult diferite de cele ale agenților economici, acest risc fiind apreciat ca important și foarte important de 48,8% din școli și 44,4% din inspectoratele școlare.

Riscul demotivării pentru continuarea studiilor, în condițiile unui venit timpuriu. Demotivarea pentru continuarea studiilor, în condițiile unui venit timpuriu nu este percepută de către respondenți ca un risc major al formării în sistem profesional – dual având în vedere că doar 50,9 % dintre respondenți apreciază ca important și foarte important acest risc. Agenții economici, apreciază important și foarte important acest risc, în procent de 50,4%, iar unitățile de învățământ și inspectoratele în procent de 53% respectiv 65,1%.

Posibilitățile de transfer între programele de formare în sistem profesional - dual și învățământul liceal/postliceal este apreciată de cei mai mulți respondenți ca fiind o necesitate pe care sistemul profesional – dual trebuie să o asigure pentru toți elevii (62,5% dintre respondenți). În poziția secundă în aprecierile respondenților se situează *posibilități de echivalare a studiilor între diferitele sisteme de educație și formare* (55,1% dintre opțiunile respondenților).

Necesitatea asigurării posibilităților de transfer între programele de formare în sistem profesional - dual și învățământul liceal/postliceal este apreciată de 53,5 % dintre și agenții de două treimi din școli.

Aprecierile școlilor și ale agenților economici sunt foarte apropiate (în jur de 50% din răspunsuri) privind la *posibilitatea de echivalare a studiilor între diferitele sisteme de educație și formare*

Ponderea pregătirii practice. Peste 79% dintre respondenți apreciază că ponderea de 70-80% a pregătirii practice în totalul formării în sistem profesional –dual pentru nivelul 4 de calificare este corespunzătoare, fără deosebiri între răspunsuri furnizate de agenți economici și școli. Pentru nivelul 5 de calificare, un procent de peste 82% dintre respondenți apreciază că ponderea pregătirii practice în totalul formării în sistem profesional –dual ar trebui să fie de 75%, de asemenea, fără deosebiri între răspunsurile din partea agenților economici și a școlilor.

Concluzii desprinse din centralizarea răspunsurilor la chestionare, la itemii cu răspuns deschis și din dezbaterile din cadrul întâlnirilor regionale

- Posibilitatea unei mobilități între cele două rute este binevenită, având în vedere că la absolvirea clasei a VIII-a (la vârsta de 14-15 ani) opțiunile profesionale nu sunt suficient conturate și se pot schimba pe parcurs (de ex. elevii înscriși în liceu ar putea ulterior să dorească să treacă pe ruta profesională). De asemenea, este interesul firmelor să promoveze atractivitatea rutei profesionale și pentru elevii buni, susținând elevii performanți să-și continue studiile pentru obținerea bacalaureatului și apoi să urmeze învățământul superior. Agenții economici au nevoie de toate nivelurile de calificare, totuși, trebuie să nu se uite că nevoia de forță de muncă este centrată în principal pe nivelul 3 EQF (probabil că raportul între nevoile de personal nivel 3 EQF/4 EQF este de 1 la 50).
- Interesul industriei aeronautice (activitățile de asamblare, mentenanță, reparații) se focalizează pe formarea de nivel liceal (nivelurile 4 și 5 de calificare) – tehnicieni superiori cu bacalaureat. Absolventul de liceu cu BAC trebuie să aibă cunoștințe de limbă străină, informatică și competențe tehnice/profesionale corespunzătoare. Este nevoie de mai mult accent pe practică în liceu.
- Sistemul dual poate fi aplicat și extins în toate domeniile
- Oportunitatea programelor de formare în sistem profesional-dual depinde de:
 - informarea și consilierea elevilor, părinților pentru creșterea atractivității programelor de acest tip;
 - creșterea ponderii practicii, în special a celei săptămânale
 - posibilitatea continuării studiilor în învățământul superior pe aceeași rută progresivă prin introducerea unui bacalaureat profesional (care să ofere acces în învățământul superior în domeniul urmat, fără a fi nevoie de revenirea pe ruta academică)
- Respectarea ponderii de 60% a ÎPT în cifra de școlarizare (v. ținta asumată prin Strategia educației și formării profesionale pentru 2016-2020)
- Regândirea duratei învățământului obligatoriu în contextul noilor rute de învățare postgimnaziale
- Sunt necesare schimburi majore în curriculumul pentru sistemul dual față de actualul curriculum la învățământul profesional

Referitor la cele mai importante limite/riscuri ale formării în sistem profesional - dual în România:

- Lipsa de interes pentru orice ține de studiu, abandonul timpuriu
- Nevoia schimbării mentalității pentru creșterea atractivității învățământului profesional
- Lipsa educației pentru muncă
- Durata relativ mare a programului de formare
- Lipsa de interes a absolvenților de gimnaziu pentru anumite calificări solicitate de piața muncii
- Lipsa unor mecanisme eficiente de integrare a mediului economic în sistemul de pregătire a elevilor

- Lipsa unei strategii naționale de formare profesională care să aibă ca punct de plecare necesarul de forță de muncă specializată, pe domenii de activitate, pe termen scurt, mediu și lung

Referitor la ceea ce ar trebui să asigure cu prioritate formarea în sistem profesional - dual, ca traseu continuu de pregătire profesională de nivel 4 și 5:

- Pentru nivelurile 4 și 5 trebuie gândită ca formă de învățământ seral pentru cei mai buni absolvenți de nivel 3, angajați la agentul economic pentru a fi formați ca tehnicieni sau maiștri
- Este extrem de important ca pentru fiecare nivel de calificare să se prevadă același număr. de ore de practică, indiferent de ruta de pregătire (în prezent pentru școala profesională sunt 2000 ore de practică, față de numai sub 1000 de ore în liceul tehnologic). Cu numărul actual de ore de practică absolvenții de liceu nu ar trebui să obțină calificare de nivel 4. Introducerea de calificări care lipsesc din învățământul profesional
- Temeinica pregătire de bază dar și o cultură generală minimă
- Abordarea potrivit căreia procesele de formare în sistem profesional dual să asigure, nu doar nivelul 3 de calificare, ci și nivelele 4 și 5, este corectă, cu condiția identificării și partajării acceptabile a nivelelor de calificare 4 și 5, și chiar crearea unei legături între nivelul 5 sistem dual și mediul universitar (model german). Această din urmă propunere trebuie analizată și ar trebui create programe universitare specifice. (Ex. german: Universitatea de Științe Aplicate).
- Asigurarea egalității de șanse pentru toate categoriile de elevi, inclusiv cei cu CES, cei cu capacități intelectuale mai modeste. ***Pentru aceste categorii, și nu numai, se impune și la noi introducerea unui an de tranziție după clasa a VIII-a așa cum se practică deja în țările cu sistem dual consacrat***
- Finalizarea sistemului profesional dual nivel 4 cu bacalaureat profesional și certificat de calificare profesională
- Curriculum la programele de formare în sistem profesional-dual de nivel 5 este nevoie să fie îmbunătățite față de cele actuale cu introducerea unei componente care să dezvolte competențe de conducere și leadership deoarece prin școala postliceală și școala de maiștrii urmărim să avem personal care va conduce echipe;

Referitor la cele mai importante elemente pe care ar trebui să le avem în vedere cu prioritate pentru implementarea cu succes a programelor de formare în sistem profesional - dual în România

- Implicarea specialiștilor din domeniul tehnic/profesional în consilierea profesională a elevilor
- Schimbarea/adaptarea curriculum școlar în conformitate cu realitățile din industrie
- Prognozarea pe un termen de cinci ani a necesarului de formare pe calificări la școala profesională pe sectoare de activitate.
- Problema accesului și integrării în învățământul profesional a elevilor cu CES și a celor cu dificultăți de învățare: trebuie identificate soluții în sprijinul integrării lor. Soluții propuse: Introducerea unui an de tranziție/orientare după clasa a VIII-a așa cum se practică deja în

- țările cu sistem dual consacrat, educație remedială (after school), introducerea și a nivelului 2 EQF și posibilitatea certificării parțiale a competențelor
- Elaborarea de noi SPP și programe școlare
 - Schimbări în reglementările privind selecția, evaluarea, salarizarea și formarea profesorilor
 - Posibilitatea implicării întreprinderilor partenere în selectarea cadrelor didactice
 - Alegerea directorului și a echipei de conducere a școlii să fie condiționată de evaluarea și acordul întreprinderilor partenere; eliminarea oricăror ingerințe politice în acest sens
 - Schimbarea sistemului actual de evaluare anuală a profesorilor prin implicarea întreprinderilor în colaborare cu școala (evaluările realizate în prezent de către școală pe baza autoevaluărilor anuale sunt inutile și nu aduc plus valoare în învățământ).
 - Curriculumul corespunzător programelor de formare în sistem profesional-dual de nivel 5 este nevoie să fie îmbunătățit față de cel actual cu introducerea unei componente care să dezvolte competențe de conducere și leadership deoarece prin școala postliceală și școala de maiștri se urmărește dobândirea competențelor de conducere a unei echipe.

2.2. Guvernanța - responsabilități instituționale pentru inițierea și organizarea programelor de formare în sistem profesional-dual

Din răspunsurile la itemii închiși din chestionarele colectate s-au desprins următoarele:

– Responsabilitatea pentru inițierea programului de formare (în principal, elaborarea proiectului planului de școlarizare) în sistem profesional – dual

Pentru nivelurile 3 și 4 de calificare inițierea programului de formare în sistem profesional - dual (în principal, elaborarea proiectului planului de școlarizare) este apreciată de către 81% dintre respondenți ca necesar a fi în responsabilitatea partajată între unitățile de învățământ și agenții economici

Pentru nivelul 5 de calificare , 77 % dintre respondenți consideră că inițierea programului de formare în sistem profesional - dual ar trebui să fie în responsabilitate partajată între unitățile de învățământ și agenții economici.

- Responsabilitatea pentru recrutarea și înscrierea elevului în programele de formare în sistem profesional - dual

73 % dintre respondenți apreciază că recrutarea și înscrierea elevului în programele de formare în sistem profesional – dual ar trebui să fie în responsabilitatea unităților de învățământ în parteneriat cu agenții economici.

- Tipul de contract cel mai adecvat pentru programele de formare în sistem profesional - dual

48 % dintre respondenți apreciază că este necesar un nou contract de formare profesională în sistem dual, în timp ce 36 % consideră că ar trebui utilizat un *Contract nou de practică în sistem dual* care necesită reglementare pornind de la actualul contract de pregătire practică.

- Au fost identificate o serie de riscuri pentru elev și pentru agentul economic care țin de responsabilitățile instituționale pentru inițierea și organizarea programele de formare în sistem profesional – dual dintre care cele mai importante sunt:

Eventualele schimbări la nivelul companiei care nu ar permite absolventului angajarea după absolvire este percepută de către respondenți ca un risc important al formării în sistem profesional – dual având în vedere că 61,8 % apreciază că este foarte important și foarte important acest risc. Respondenții din toate categoriile instituționale apreciază ca important și foarte important acest risc în procent cuprins între 40 % (patronate) și 85,7% (universități). Agenții economici, apreciază important și foarte important acest risc, în procent de 55,9% iar camerele de comerț în procent de 69,2%. Unitățile de învățământ și inspectoratele școlare apreciază important și foarte important acest risc, în procent de 62,5% respectiv 68,3%.

Salariul nemotivant după absolvire este percepută de către respondenți ca un risc important al formării în sistem profesional – dual având în vedere că 70,8 % apreciază că este foarte important și foarte important acest risc. Respondenții din toate categoriile instituționale apreciază ca important și foarte important acest risc în procent cuprins între 61,5 % (camerele de comerț, ONG, alți reprezentanți ai societății civile) și 89,2% (autorități locale).

Tentația unui loc de muncă în străinătate este apreciată de către respondenți ca un risc important al formării în sistem profesional – dual având în vedere că 76,2 % apreciază că este important și foarte important acest risc. Respondenții din toate categoriile instituționale apreciază ca important și foarte important acest risc în procent cuprins între 58,1 % (sindicate) și 90% (patronate).

Riscul unui nivel scăzut de retenție a absolvenților este apreciat de 73,9 % dintre respondenți ca important și foarte important. Agenții economici apreciază ca important și foarte important acest risc în procent de 70 %, camerele de comerț în procent de 73,1% iar patronatele în procent de 81,8%

Riscul unor perioade de recesiune care pot afecta susținerea fluxului de investiție în formare este apreciat de 74,2 % dintre respondenți ca important și foarte important. Agenții economici apreciază ca important și foarte important acest risc în procent de 70,8% iar camerele de comerț în procent de 76,9 % Riscul unor schimbări neașteptate în piață care necesită reorientarea necesarului de calificări/locuri de muncă este apreciat de 74,4 % dintre respondenți ca important și foarte important. Agenții economici apreciază ca important și foarte important acest risc în procent de 71,4%, camerele de comerț în procent de 69,2% iar patronatele în procent de 72,7%.

Din dezbaterile ce au avut loc și din răspunsurile la itemii deschiși din chestionarele colectate la întâlnirile regionale s-au formulat o serie de opinii, dintre care menționăm:

Limite/riscuri ale formării în sistem profesional - dual în România pentru elev:

- Nevoia schimbării mentalității pentru creșterea atractivității învățământului profesional;
- Lipsa educației pentru muncă;
- Durata relativ mare a programului de formare;

Limite/riscuri ale formării în sistem profesional - dual în România pentru agentul economic:

- Lipsa unor mecanisme eficiente de integrare a mediului economic în sistemul de pregătire a elevilor;
- Reticența și lipsa de implicare reală a factorilor de resort din administrația locala/regionala/națională,
- Lipsa unei strategii naționale de formare profesională care să aibă ca punct de plecare necesarul de forță de muncă specializată, pe domenii de activitate, pe termen scurt, mediu și lung.

Tipul de contract cel mai adecvat pentru programele de formare în sistem profesional – dual:

- Să existe posibilitatea mai multor tipuri de contracte, cu posibilitatea ca agenții economici să opteze între acestea;
- Forma de contractul să fie aleasă astfel încât să se evite efortul financiar al agenților economici și birocrăția suplimentară,
- Formalizarea contractului trebuie să fie suficient de suplă pentru a permite adaptarea acestuia la diferite situații cu condiția să conțină obligații minime pentru companii și cursanți. Contractul ar trebui să prevadă condiții în care companiile să asigure echipamente de protecție, tutorat, instruirii de securitatea muncii.

Responsabilitatea pentru evaluarea și certificarea competențelor dobândite de elevi în cadrul programelor de formare în sistem profesional – dual.

- Externalizarea evaluării și certificării;
- Evaluarea și certificarea competențelor trebuie realizată de un organism competent certificat, neutru, în colaborare cu școala și agentul economic;
- Organismul competent trebuie să fie implicat asigurarea monitorizării calității formării la școală și agentul economic; respectiv ulterior în urmărirea inserției profesionale a absolvenților.
- Evaluatori cadre didactice și specialiști de la agentul economic, formați pentru evaluarea-certificarea competențelor. Comisia să fie numită de ISJ cu avizul obligatoriu al CLDPS.

Orientarea școlară

- Orientarea și consilierea profesională timpurie, sistematică și de calitate a elevilor, ca și consilierea părinților sunt esențiale pentru succesul implementării programele de formare în sistem profesional-dual;

Structuri

- Corelarea diferitelor reglementări legislative cu privire la atribuțiile diferitelor instituții într-un cadru unitar;
- Creșterea implicării Consorțiilor regionale și a CLDPS este necesară pentru a facilita dezvoltarea parteneriatului dintre unitățile de învățământ și agenții economici.

2.3. Asigurarea calității formării profesionale la nivelul operatorului economic; certificarea calificării

Din răspunsurile la itemii închiși din chestionarele colectate s-au desprins următoarele:

- Pentru asigurarea calității în programele de formare în sistem profesional – dual, 59,3% dintre respondenți apreciază că *agenții economici implicați ar trebui să fie autorizați ca furnizori de formare profesională a adulților, 23% că nu este necesară nici o condiție iar 18% optează pentru alt tip de autorizare*. Agenții economici apreciază în procent de 59,6 % că, pentru asigurarea calității în programele de formare în sistem profesional – dual, agenții economici implicați ar trebui să fie autorizați ca furnizori de formare profesională a adulților;
- În opinia a 42,4% dintre respondenți *responsabilitatea pentru evaluarea și certificarea competențelor dobândite de elevi în cadrul programelor de formare în sistem profesional – dual ar trebui să fie partajată între agentul economic și școală*. 23% dintre respondenți apreciază că această responsabilitate ar trebui partajată între agentul economic, școală și alți parteneri sociali. În procent de 18,6%, respondenții optează pentru responsabilitatea evaluării și certificării în sarcina școlii (condiționată de acreditare/autorizare) și cu sprijinul comisiilor de examinare și certificare și participarea partenerilor sociali. Agenții economici și patronatele apreciază în procent de 44,6% că evaluarea și certificarea competențelor dobândite de elevi în cadrul programelor de formare în sistem profesional – dual ar trebui să fie partajată între agentul economic și școală. 20,5% dintre respondenți optează pentru ca responsabilitatea să revină școlii (condiționată de acreditare/autorizare) și cu sprijinul comisiilor de examinare și certificare și participarea partenerilor sociali. Pentru o responsabilitate partajată între agentul economic, școală și alți parteneri sociali optează 18,6% dintre agenții economici. Unitățile de învățământ apreciază în procent de 44% că evaluarea și certificarea competențelor dobândite de elevi în cadrul programelor de formare în sistem profesional – dual ar trebui să fie partajată între agentul economic și școală. 20,4% dintre respondenți optează pentru ca responsabilitatea să revină școlii (condiționată de acreditare/autorizare) și cu sprijinul comisiilor de examinare și certificare și participarea partenerilor sociali. Pentru o responsabilitate partajată între agentul economic, școală și alți parteneri sociali optează 21,6% dintre agenții economici;
- *Posibilitatea de evaluare, validare, recunoaștere și certificare a competențelor dobândite în alte contexte decât cele formale este apreciată de 49% dintre respondenți ca fiind o necesitate pe care sistemul profesional – dual trebuie să o asigure pentru toți elevii*. Agenții economici apreciază în procent de 47,6 % că această măsură ar trebui asigurată, camerele de comerț o apreciază ca necesară în procent de 69,2 % iar patronatele în proporție de 63,6%. Unitățile de învățământ apreciază în procent de 42,5 % că această măsură ar trebui asigurată.

Din dezbaterile ce au avut loc și din răspunsurile la itemii deschiși din chestionarele colectate la întâlnirile regionale s-au formulat o serie de opinii, dintre care menționăm:

- Creșterea calității instruirii prin recunoașterea și valorizarea experienței proprii a formabilului în alte contexte de învățare
- Asigurarea egalității de șanse pentru toate categoriile de elevi, inclusiv cei cu CES, și cei cu capacități intelectuale mai modeste. ***Pentru aceste categorii, și nu numai, se impune și la noi introducerea unui an de tranziție după clasa a VIII-a așa cum se practică deja în țările cu sistem dual consacrat***
- Finalizarea sistemului profesional dual nivel 4 cu bacalaureat profesional și certificat de calificare profesională
- Externalizarea evaluării și certificării
- Responsabilități partajate între ISJ și CCI privind certificarea
- Responsabilitatea pentru evaluare și certificare să fie a agentului economic și cadrelor didactice implicate în instruirea elevilor
- Responsabilitatea privind certificarea să fie a asociațiilor patronale/ profesionale
- Este necesară o actualizare a cunoștințelor cadrelor didactice în raport cu tehnologiile de la agentul economic, realizată măcar prin programe de informare a cadrelor didactice dacă nu de formare, la agentul economic;
- Este necesar să fie implicați specialiștii agentului economic în procesul de predare deoarece în ultimii ani datorită desființării învățământului profesional după clasa a VIII-a companiile puternice și-au dezvoltat mult centrele de formare și au dobândit o bună experiență în formarea profesională;
- Este necesar să fie reglementat statutul tutorelui;
- Asigurarea calității programelor de formare în sistem profesional-dual trebuie să cuprindă și un sistem de autorizare a agenților economici care se implică în aceste programe;
- Dotarea unităților de învățământ
- Asigurarea necesarului de materiale pentru formarea în sistem dual la nivelul unităților de învățământ

2.4 Finanțarea programelor de formare în sistem profesional-dual - partajarea costurilor de formare profesională și facilități pentru elevi și operatori economici

Concluzii desprinse din centralizarea răspunsurilor la chestionare, la itemii cu răspuns închis

Obținerea de facilități fiscale este cotate ca fiind importantă în mare și foarte mare măsură de către 72% dintre respondenți. Totuși, această pondere este **una dintre cele mai mici** comparativ cu celelalte avantaje, iar **cea mai mică pondere (60,5%) revine agenților economici**. Această situație arată că, mai ales pentru agenții economici, celelalte avantaje pe care le poate oferi sistemul profesional-dual sunt mai importante.

În legătură cu opiniile partenerilor referitoare la **limitele/riscurile pentru elevi**, cu impact financiar, care pot afecta formarea în sistem profesional - dual în România pentru agentul economic se desprind următoarele concluzii:

Eventualele schimbări la nivelul companiei care nu ar permite absolventului angajarea după absolvire este percepută ca un risc important și foarte important de 61,8 dintre respondenți. Agenții economici, apreciază important și foarte important acest risc, în procent de 55,9%. Unitățile de învățământ și inspectoratele școlare apreciază important și foarte important acest risc, în procent de 62,5% respectiv 68,3%.

Salariul nemotivant după absolvire este percepută ca un risc important și foarte important de 70,8% din respondenți. Agenții economici, apreciază important și foarte important acest risc, în procent de 61,9% iar patronatele în procent de 80%. Unitățile de învățământ și inspectoratele școlare apreciază important și foarte important acest risc, în procent de 78,2% respectiv 76,2%.

În legătură cu opiniile partenerilor referitoare la **limitele/riscurile pentru agenți economici**, cu impact financiar, care pot afecta formarea în sistem profesional - dual în România pentru agentul economic se desprind următoarele concluzii:

Capacități financiare limitate de a investi în formarea elevilor: apreciază ca important și foarte important acest risc 81,9 % dintre respondenți, agenții economici în procent de 74,1%, camerele de comerț 80,8%, iar patronatele 81,8%

Riscul unor perioade de recesiune care pot afecta susținerea fluxului de investiție în formare este apreciat de 74,2 % dintre respondenți ca important și foarte important, 19,7 % îl apreciază ca relativ important iar 6% îl consideră puțin și deloc important. Agenții economici apreciază ca important și foarte important acest risc în procent de 70,8%.

Opiniile respondenților referitor la **tipurile de facilități care ar putea contribui la succesul programelor de formare în sistem profesional - dual în România**, pe total și pe principalele categorii instituționale direct interesate sunt următoarele

Dintre **facilitățile pentru elevi** care ar putea contribui la succesul programelor de formare în sistem profesional - dual în România, *facilitățile pentru creșterea mobilității teritoriale a elevilor* au cea mai mare pondere (65%) din totalul răspunsurilor la chestionare, urmate de *bursele profesionale acordate de la bugetul de stat* (64%) și de *burse și alte facilități din partea agenților economici* (49%). În răspunsurile agenților economici și patronatelor, importanța cea mai mare este atribuită *burselor profesionale acordate de la bugetul de stat* (pondere 69%), urmată de *facilitățile pentru creșterea mobilității teritoriale* (60%), și de *burse și alte facilități din partea agenților economici* (43%). În răspunsurile școlilor, importanța cea mai mare este atribuită *facilităților pentru creșterea mobilității teritoriale* (pondere 63%), urmate de *burse profesionale acordate de la bugetul de stat* (58%), și de *burse și alte facilități din partea agenților economici* (48%).

Între **elementele care trebuie avute în vedere cu prioritate pentru implementarea cu succes a programelor de formare în sistem profesional - dual în România**, dintr-un număr de 5 tipuri de astfel de elemente, reglementările privind facilitățile acordate agenților economici implicați în

formarea profesională în sistem profesional – dual (altele decât cele existente), se situează pe locul al doilea, iar reglementările privind facilitățile acordate elevilor sunt cotate pe locul trei în ierarhia priorităților, atât pe totalul grupului de respondenți, cât și în ierarhia rezultată din centralizarea răspunsurilor furnizate de agenți economici, respectiv școli.

Concluzii desprinse din centralizarea răspunsurilor la chestionare, la itemii cu răspuns deschis și din dezbaterile din cadrul întâlnirilor regionale:

Tipurile de facilități ce ar putea contribui la succesul programelor de formare în sistem profesional - dual în România prezentate de respondenți vizează:

a) *Facilități pentru elevi*

Opinii furnizate de camerele de comerț:

- Burse profesionale de la bugetul de stat să fie acordate până la vârsta de 24 ani;
- Bursa profesională de la bugetul de stat să fie acordată progresiv în timp și diferențiat în funcție de rezultatele școlare ale elevului. Același principiu și bursele din partea agentului economic.

Opinii furnizate de unitățile de învățământ, inspectoratele școlare și casele corpului didactic

- Sisteme de premiere a celor cu performanțe profesionale bune, rezultate la concursuri profesionale etc. ;
- Echipamente de muncă, vizita medicală (medicina muncii);
- Facilitățile pentru elevi: burse profesionale de stat, burse din partea agenților economici și decontarea transportului;
- Extinderea până la 30 de ani a vârstei pentru acordarea acestor facilități pentru elevi.

Opinii furnizate de reprezentanți ai celorlalte categorii instituționale:

- Burse pe criterii de merit;
- Contractul de muncă (cu clauze de profesionalizare incluse), salariu lunar (condiționat de realizarea sarcinilor de formare);
- Susținerea elevilor cu burse până la vârsta de 25 de ani.

b) *Stimulente și facilități fiscale pentru agenții economici*

Opinii furnizate de respondenți din categoria agenții economici și patronatele:

- Exceptarea de la plata TVA-ului pentru dotarea cu echipamente și instalații a atelierelor școlare sau a atelierelor pentru practica elevilor din întreprinderi
- Creșterea deducerii fiscale pentru sponsorizări dedicate dezvoltării școlilor profesionale, până la 20% din impozit pe profit, exact ca în cazul persoanelor fizice
- Exceptarea de la impozitare a cheltuielilor agenților economici legate de reabilitarea/modernizarea unităților de învățământ precum și a cheltuielilor pentru dotarea acestora
- Deduceri fiscale pentru formarea cadrelor didactice cu experți din cadrul întreprinderilor
- Subvenții pentru fiecare elev format

- Salariului minim pentru absolvenții învățământului profesional – dual să fie asigurat prin AJOFM pentru o perioadă de minim 6 luni, pentru a crește rata inserției și responsabilizarea firmelor
- Acordarea de subvenții sau indemnizații pentru tutorii de practică
- Facilități procentuale și în funcție de mărimea agentului economic. Firmele mici trebuie stimulate suplimentar
- Susținerea de către stat a cheltuielilor cu salariații angajați dintre elevi cu contract, în primul an de angajare, în proporție de 75%

Alte aspecte aduse în discuție de participanți din alte categorii instituționale

Opinii furnizate de respondenți reprezentând camerele de comerț:

- Exceptarea de la impozitare integrală a burselor oferite de agentul economic elevilor ;
- Exceptarea de la impozitare integrală a cheltuielilor realizate de agentul economic cu formarea și perfecționarea instructorilor de practică.

Opinii furnizate de respondenți reprezentând unitățile de învățământ, inspectoratele școlare și casele corpului didactic.

- Exceptarea de la impozitare a companiilor care investesc în materiale și echipamente didactice

Opinii furnizate de reprezentanți ai celorlalte categorii instituționale:

- Finanțarea de către stat a organizării și desfășurării practicii, decontarea parțială a salariului îndrumătorului de practică și plata materialelor asigurate de agentul economic pe baza unui cost unitar per elev care poate fi decontat
- Crearea unui fond național pentru formarea profesională (cca. 2% din fondul de salarii) cu destinație obligatorie pentru formare
- Subvenție de min. 50% din costul salarial pentru contractul de muncă al evului + consumabilele necesare instruirii Reducerea la plata contribuțiilor sociale datorate de angajator și angajat
- Subvenție de min. 50% din costul salarial pentru contractul de muncă al evului + consumabilele necesare instruirii Reducerea la plata contribuțiilor sociale datorate de angajator și angajat

Un aspect distinct a fost adus în discuție de reprezentantul unei organizații non-guvernamentale, care a propus ca în cazul practicii organizate de organizații non-profit să fie avută în vedere co-finanțarea din fonduri publice a unor costurilor implicate (ex. utilități, materiale, tutori).

3. Sinteza concluziilor consultărilor on - line

3.1. Structura sistemului; Acces și rute de continuare a studiilor/ trasee profesionale

Avantaje:

- Structura propusă (introducerea nivelurilor 4 și 5 CNC de pregătire profesională în sistem dual) asigură posibilitatea formării profesionale într-un mod progresiv în funcție de posibilitățile fiecărei persoane în parte, de cerințele agenților economici, de cerințele pieței muncii;
- Flexibilitatea sistemului, posibilitatea elevului de a-și exprima opțiuni, în mai multe momente ale parcursului său profesional și accesul permanent la consiliere profesională, sunt elemente importante care pot contribui la succesul acestuia pe piața muncii și în societate.;
- Experiența timpurie la locul de muncă este esențială pentru ca tinerii să își dezvolte competențele necesare pentru viața profesională. Învățarea la locul de muncă în cadrul unui program de formare reprezintă un instrument puternic de integrare treptată a tinerilor pe piața forței de muncă. Învăță în condiții reale de muncă, învață să lucreze în echipă, învață din experiența angajaților cu experiență, își formează deprinderile de muncă, pot castiga o bursă sau o subvenție. Au acces la o treaptă superioară de calificare și se specializează într-un anumit domeniu;
- Angajatorii pot avea anumite beneficii cum ar fi: crearea unei baze de recrutare pentru viitorii angajați, crearea unei culturi organizaționale în care viitorii angajați să se integreze optim, acoperirea necesarului de forță de muncă pe o perioadă scurtă sau medie de timp, extinderea cheltuielilor eligibile deductibile fiscal;
- Învățarea la locul de muncă în cadrul unui program de formare în parteneriat cu agenții economici ar putea fi un instrument important de integrare a tinerilor pe piața muncii;
- **Programul de formare în sistem dual asigură o punte de legătură între sistemul de educație și piața muncii.**

Dezavantaje:

- **Sistemul dual supus dezbaterii nu acoperă suficient aspecte privind integrarea copiilor cu cerințe educaționale speciale;**
- Modelul propus nu ia în calcul toți factorii care concură la punerea în aplicare cu bune rezultate a sistemului dual. Camera de Comerț și Industrie din România, în actuala formă de organizare dată de lege, nu poate participa și nu poate avea o contribuție definitorie la formarea profesională duală, în lipsa **mecanismelor reale de implicare a firmelor** în organizarea învățământului profesional dual. Sistemul de învățământ dual necesită un parteneriat real între instituții de învățământ – Camere de Comerț – agenți economici în ceea ce privește elaborarea programelor de pregătire;
- Structura propusă în document nu clarifică condițiile de acces pentru continuarea studiilor în sistemul profesional dual nivelul 5, prin formare inițială.

3.2. Guvernanța sistemului – roluri și responsabilități instituționale; Tipul de contract încheiat între elev și operatorul economic

Respondenții au evidențiat necesitatea partajării responsabilităților între unitatea de învățământ și operatorii economici pentru asigurarea unui parteneriat sustenabil. De asemenea a fost evidențiată necesitatea unei implicări mai mari a autorităților și a comunității locale.

În ceea ce privește tipul de contract care reglementează formarea în sistem profesional-dual, opiniile rezultate în urma consultării on-line relevă următoarele:

- Un procent de 12.85% s-a exprimat în favoarea contractului de calificare profesională – tip de contract reglementat prin Codul Muncii.
- Un procent de 10.04% s-a exprimat în favoarea contractul individual de formare în sistem profesional-dual – tip de contract nou, care necesită reglementare.
- Un procent de 41.76% s-a exprimat în favoarea contractului de practică pentru formarea în sistem profesional-dual – tip de contract nou ce necesită reglementare.
- Un procent de 8.43% s-a exprimat în favoarea unui alt tip de contract de formare specific sistemului de pregătire profesională în sistem dual, eventual încheiat între elev-operator economic-școală care să fie foarte bine structurat, în care să fie foarte bine precizate drepturile, obligațiile părților, astfel încât să satisfacă nevoile de formare, atât pentru educabil, cât și pentru agentul economic. De asemenea, în acest tip de contract să fie stipulate prevederi privind angajarea pe o anumită perioadă a absolvenților.

3.3. Asigurarea calității formării profesionale la nivelul operatorului economic; Certificarea calificărilor.

Asigurarea calității programelor de formare profesională este o condiție esențială pentru dobândirea competențelor și pentru recunoașterea națională a certificatelor de calificare profesională. Acestea implică existența unor standarde și metodologii de autorizare, acreditare și monitorizare a calității formării profesionale la operatorii economici din cadrul programelor de formare în sistem dual, compatibile cu Legea asigurării calității în educație, precum și responsabilități instituționale adecvate.

Respondenții au furnizat următoarele opinii, sugestii și recomandări:

Referitoare la asigurarea calității:

- Este necesară flexibilizarea modului de organizare a grupelor de elevi care fac practică la operatorul economic;
- Colaborarea dintre profesor, maestru instructor și tutorele de practică este esențială pentru o pregătire profesională de calitate;
- Este necesară formarea continuă a profesorilor și maiștrilor instructori, prin stagii de perfecționare la operatorii economici;
- Este necesar un sistem de monitorizare a calității contractelor de pregătire practică/formare profesională încheiate cu operatorii economici.

Referitoare la examinare și certificare:

- Organizarea/susținerea probelor de examen la operatorii economici să fie condiționată de acreditarea/autorizarea acestora;

- Este necesară extinderea listei de parteneri implicați în comisiile de examen, de ex. prin includerea camerelor de comerț și/sau a organizațiilor patronale;
- Externalizarea examenului de certificare a competențelor duce la evaluarea acelor competențe necesare companiei la care se va organiza examenul, dar, pe de altă parte evaluarea va avea o arie restrânsă de acoperire a competențelor;
- Pentru examenul de certificare a competențelor agenții economici ar trebui să fie implicați mai mult (un procent de 75%) prin organizarea unor probe practice și de proiect;
- Finanțarea organizării și desfășurării probei practice și de proiect să fie partajată între bugetul de stat și mediul privat.

3.4. Finanțarea sistemului - Propuneri de stimulente și facilități fiscale pentru elevi și companii; Partajarea costurilor de formare profesională

Respondenții au fost de acord cu toate facilitățile fiscale propuse pentru elevi și operatorii economici care vor susține învățământul profesional dual, însă, s-a propus, ca dintre aceste categorii, să nu lipsească unitatea de învățământ, care trebuie susținută pentru dotarea minimală de la bugetul de stat și pentru dotări suplimentare de către companiile care doresc școlarizare într-o astfel de formă de învățământ. De asemenea, unitatea de învățământ trebuie susținută prin asigurarea fondurilor pentru formarea corespunzătoare a profesorilor pentru a preda în învățământul profesional – dual.

Principalele opinii, sugestii și recomandări furnizate de respondenți sunt următoarele:

Referitor la facilitățile pentru elevi:

- bursele profesionale de la bugetul de stat să fie acordate până la vârsta de 24/30 ani;
- bursa profesională de la bugetul de stat să fie acordată progresiv în timp și diferențiat în funcție de rezultatele școlare ale elevului. Același principiu să fie aplicat și pentru acordarea burselor din partea agentului economic;
- crearea unor sisteme de premiere a elevilor cu performanțe profesionale bune, rezultate la concursuri profesionale, etc. ;
- asigurarea costurilor pentru realizarea analizelor obligatorii care trebuie efectuate de elevi pentru a derula stagiile de instruire practică la operatorul economic.

Referitor la facilitățile pentru operatorii economici:

- exceptarea de la impozitare integrală a burselor oferite de agentul economic elevilor ;
- exceptarea de la impozitare integrală a cheltuielilor realizate de agentul economic cu formarea și perfecționarea instructorilor de practică;
- toate cheltuielile realizate de operatorii economici cu pregătirea elevilor să fie deductibile fiscal: cheltuieli de personal, cheltuieli cu echipamente folosite pentru pregătirea elevilor, materiale și servicii, cheltuieli pentru dotarea școlilor cu echipamente;
- reducerea impozitului pe profit pentru operatorii economici care se implică în învățământul dual;
- modificarea procentului de 3% din cifra de afaceri a operatorului economic din Codul fiscal pentru finanțarea formării profesionale;

- acordarea de subvenții sau granturi de la bugetul de stat sau/și de la bugetele locale pentru acoperirea costurilor suportate de companii;
- asigurarea pregătirii, din fonduri publice, în parteneriat cu unitatea de învățământ, a tutorilor din companie implicați în formarea profesională a elevilor;
- diferențierea suportului oferit operatorilor economici în funcție de valoarea investițiilor realizate de aceștia.

4. Aspecte relevate de documentele de poziție transmise de partenerii sociali

S-au primit documente de poziție din partea următoarelor structuri:

- Camera de Comerț și Industrie Româno - Germană (AHK România);
- Camera Economică Federală a Austriei prin intermediul ADVANTAGE AUSTRIA organizată de Secția Comercială a Ambasadei Austriei;
- Camera Franceză de Comerț și Industrie din România;
- Ministerului Economiei, Comerțului și Relațiilor cu Mediul de Afaceri;
- Federația Coaliția pentru Educație;
- Coaliția pentru Dezvoltarea României;
- Consiliul Național al Întreprinderilor Private Mici și Mijlocii;
- Asociația Constructorilor de Automobile din România – ACAROM;
- Centrul Național de Calificare și Instruire Feroviară – CENAFER

Prezentăm în cele ce urmează principalele elemente relevate de documentele de poziție primite:

4.1. În ceea ce privește structura și conținutul opțiunilor de formare propuse

- Compatibilizarea rutelor de formare atât în formarea inițială cât și continuă care duc spre aceleași certificate de calificare, dar care au structuri diferite ale conținutului formării. „calificări egale pentru competențe egale”
- Dezvoltarea abilităților socio-emoționale pe parcursul învățământului obligatoriu și al celui profesional
- Pilotarea sistemului. Crearea unei scheme de granturi la nivel național pentru instituțiile de învățământ și intrarea acestora într-un program pilot, cu intervenții integrate. Realizarea de campusuri de meserii, în funcție de specificul economic regional.
- Introducerea posibilității ca organizațiile patronale clustere, grupuri de firme, să inițieze formare în sistem profesional - dual și să organizeze componenta de pregătire practică pentru societățile pe care le reprezintă, inclusiv organizarea probelor de examen
- Promovarea sistemului profesional dual (inclusiv în rândul profesorilor de gimnaziu)
- Consiliere și orientare pentru elevi începând din gimnaziu

4.2. În ceea ce privește tipul de contract care reglementează relația elev-operator economic:

- Contract unitar, la nivel național.
- Conținutul contractului:
 - aspecte legale;
 - modalitățile de remunerare ale elevilor sub formă de bursă;
 - forme de sprijin pe care agenții economici le pot acorda;
 - reglementarea activității și a responsabilităților formatorului și a tutorelui de practică;

- asigurarea echipamentelor de protecție, instruire de securitatea muncii.

Formalizarea contractului de stagiu trebuie să fie suficient de suplă pentru a permite adaptarea acestuia la diferite situații, dar să conțină obligații minime atât pentru companii cât și pentru stagiaari.

4.3. Referitor la partajarea costurilor de formare în sistem profesional – dual și sursele de finanțare:

- Acordarea de către stat a bursei pentru elevi - nivelul 3 și 4 de calificare, funcție de indicatori de (situația financiară a elevului, performanță școlară, absenteism, etc.);
- Subvenționarea integrală de către stat a transportului școlar, a costurilor legate de cazare și masă la internate - nivelul 3 și 4 de calificare;
- Scheme de motivare consistente pentru agenții economici;
- Reglementarea acordării bursei pentru elevi de către companii printr-un contract model la nivel național;
- Finanțarea de către stat a cheltuielilor legate de dotarea școlilor și asigurarea de materiale (echipamente protecție, dotări ateliere, etc.);
- Introducerea și bugetarea costurilor pentru specializarea cadrelor didactice și a materialului didactic necesar (inclusiv prin stagii la agenți economici);
- Co-interesarea profesorului (motivație financiară);
- Oferirea de stimulente pentru investițiile private în învățământ;
- Redirecționarea unui procent din impozit către o structură de învățământ dual

4.4. În privința certificării competențelor profesionale ale elevilor:

- Standardizarea și externalizarea examenelor de certificare;
- Organizarea de examene scrise la nivel național (verificare cunoștințe teoretice);
- Organizarea examenului practic cu o comisie de examinare mixtă - reprezentanți unității de învățământ și ai agenților economici, specializați în domeniul de examinat.

4.5. Nivelul de flexibilitate administrativă trebuie să asigure cel puțin:

- Actualizarea nomenclatorului calificărilor (introducerea de meserii cerute pe piața muncii);
- Flexibilizarea perioadei de formare în funcție de calificare;
- Actualizarea SPP, SO, curricula și a planului cadru, doar împreună cu reprezentanții agenților economici.
- Simplificarea aspectelor birocratice de la nivelul școlilor;
- Implicarea agenților economici în sistemul de asigurare a calității în școli;
- Pondere mai importantă a curricula locală versus curricula de nivel național

4.6. Cu privire la cifrele de școlarizare pentru învățământul profesional:

- Alocarea unei ponderi mai mari în cifra de școlarizare pentru învățământul profesional;
- Adaptarea calificărilor din oferta învățământului profesional și tehnic la cerințele pieței muncii.

4.7. Acreditarea agenților economici:

- Realizarea unui sistem viabil de acreditare a operatorilor economici – fără birocratizare excesivă, fără să descurajeze companiile implicate.